

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1894.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays,
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:	ПЕРЕДПЛАТА:
Three cents the copy.	Полугодище число три центи.
One year \$ 7.00	Ha рік \$ 7.00
Six months \$ 3.75	Ha шість місяців \$ 3.75
Three months \$ 2.00	Ha три місяці \$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.	В Джерсі Сіті і закордонно.
One year \$10.00	Ha рік \$10.00
Six months \$ 5.00	Ha шість місяців \$ 5.00
Three months \$ 2.75	Ha три місяці \$ 2.75

За кожду міну адресу навістити 10 центи.

Telephone "Свобода": 498 Montgomery. Telex. У. Н. Свобода: 1888 Montgomery.
За оголошення редакції не відповідає.

3 Канади належить вислати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адрес: "СВОБОДА", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НАЙВИСШИЙ СУД ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

На відбуваючись в Синсінаті, Огайо, конвенції Американської Федерації Праці виступав вишкисаний сенатор Ла Фолет і критикував в своїй промові останніми словами Найвищий суд Злучених Держав, як вже сама назва казує, найвищий федеральний судовий інстанцій.

Предметом критики, однак, була не так судовая власть, як більше зовсім не-судова, а законодавча власть цього Суду. Фактом саме, що Найвищий Суд Злучених Держав, в протиставленню до найвищих судових інстанцій всіх просто країн світа, має не лише право рішення про чисто судові справи, але й має право орижати, якійсь закон, ухвалений законодавчою властю, є виданий згідно з постановами конституції. Коли Найвищий Суд прийде до переконання, що виданий законодавчою властю закон противиться постановам американської конституції, тоді цей суд має право признати такий закон необов'язуючим або, як звичайно називається, неконституційним.

Са внімова та небувало широка влада Найвишого Суду Злучених Держав уже давня становила предмет поважних дебат та завзятої боротьби серед американської суспільності. Прихильники цієї влади казували на федеральній устрій Злучених Держав та виводили, що рівність межі громадян та їх незалежність супроти федеральної влади не могла б іти внаслідок цієї влади, коли в Злучених Державах буде якась влада, що має право не попускати до об'єктованню прав поодиноких громадян на користь чи других громадян чи федеральної влади. Сі люди вивчали межі стрічками американської конституції, що вона надає судовій влади право не давати законодавчій владі, ухвалити, а адміністраційній власті вводити в життя закони, протинні конституції.

Протинники знов виписуюжання Найвишого Суду такою небувалою властю перучити вперед, немовби Найвищий Суд збувало має мати таке право на основі американської конституції. Вони казують на те, що колиб автори конституції мали намір надати таку владу Найвищому Суду, то вони певно написалиб це виразно в конституції; колиж в конституції нема про це виразної постанови, то се найкращий доказ, що так ті, що конституцію укладали, як ті, що її ухвалювали, не мали наміру надати Судови право касувати закони за законодавчої влади яко неконституційні. Вони казують далі на те, що самих судів Найвишого Суду, коли перший раз рішав про те, чи вони мають таке право, не було про справу одної думки, та що декотрі з них говорили, що Судови таке право не можна признати. Вони показують далі на те, що право признавати якийсь закон конституційним або неконституційним є в дійсності не судейським правом, але законодавчим, належним властиво до законодавчої влади; з тої причини Найвищий Суд Злучених Держав не може мати такого права, бо американська конституція опирається на переконання, що всі три галузі уряду: влада законодавча, судово та адміністраційна, повинні бути від себе відділені. З тих ось причин вони вважають претензію Найвишого Суду до права постановяти про конституційність законів узурпацією, себто безправно собі приспичаним правом.

Протинники цієї влади вже не раз підносили різні проекти на те, щоб її обмежити со законодавчою властю Найвишого Суду Злучених Держав, Пропозицій сенатора Ла Фолетта се лише одні з многих пропозицій в тім галузі. А пропозиція складається з двох частин, з котрих перша забороняє низчим федеральним судам зовсім видавати рішення про неконституційність законів, виданих конгресом, а друга дає право конгресови через просте поновне ухвалення закону, названого неконституційним усунути всі сумніви щодо його конституційності.

Пропозиція Ла Фолетта не перша й не остання. Її ухвалення певно зведлоб законодавчу владу Найвишого Суду на ніщо. Але до ухвалення її ще покинуло дуже далеко. Ухвала се може наступити лише дорогою поправки конституції, дуже довгої та тяжкої процедури. Се знов не можливе без завзятої боротьби, бо за задержанням теперішньої влади Найвищим Судом зважувалось певно не лише на конституційні чинники, але й на верстви Америки, бо власне в їх обороні Найвищий Суд значинно вживав своєї виниклої влади.

Весь так, коли така велика та мотуча робітничка організація як Американська Федерація Праці, зважувалась за обмеженням судейської самоволі, то й се буде поважним кроком наперед для боротьби за політичну свободу в Злучених Державах.

ЗАХАР БЕРКУТ 1.50
образ громадського життя Нарпатської
Руси в ХІІІ, повість Івана Франка.
брошування \$1.25, в оправі

Заказівники вислати праз з гроши на адресу
"СВОБОДА", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

3 ДАЛЕКИХ БЕРЕГІВ.

(Розмов з видатнішими українськими діячами в Європі спеціально для "Свободи").

У. СИМОН ПЕТЛЮРА.

Американськї Українці багатьох дечого чули про Симона Петлюру — багато доброго й певно ще більше лихого. Та все, що досі зводилося з американсько-української преси про Петлюру, пилалося з чужих слів та з третіх рук. Сам Петлюра ще ні разу не мав змоги висловитись в американським Українцями, як він дивиться на свою власну роль в новій історії України, що він думає й що робить.

Нині ми даємо йому що нагороду. Разом з тим ми даємо змогу читачам "Свободи" скласти собі свою власну думку про Петлюру на підставі його власних слів. Все, що досі писалися — це від початку до кінця слова самого Петлюри, написані ним у відповідь на наші запитання, які ми йому переслали при спусканні сюди.

Можна наперед сказати, що не всі думки, які висловлює Петлюра в своїх відповідях, стрінуть серед американських читачів однакову прихильність. Його думки навіть з певністю викличуть заперечення, особливо там, де він говорить про свій "символ віри". На ці думки кождому читачеві буде написано чи їх співрати.

Але вислухати Петлюру треба, а то вислухати уважно — коли не во ім'я майбутності, то во ім'я минулості. Більше того, треба бути йому вкрайним за те, що він не відмовився прилюдно скласти перед американськими змайдками ширий свій пліч минаючій ділі, теперішнім думкам й майбутній удачі. Не кождий політичний діяч на його місці знайшов би в собі мужність це зробити.

Се по цій напередовій хай приїде мова самого Симона Петлюри.

Мій символ віри.

— Охоче відгукуюся на пропозицію висловитись докладно перед американськими Українцями, бо вважаю доцільним і корисним, щоб наша заохочення міграція правдиво була поінформована про дійсний стан речей на Україні та про їх перебіг боротьби нашого народу за власну державність.

Етапи останньої не все як слід та вірно розуміють наші брати в Америці. Оцінюють вої, користуючись лиш певними асами; для того і оцінка — одностороння та неповна. Цим я й пояснюю ті незаслужені докори, які часом падають в американсько-українській пресі персонально на мене та на тих моїх співробітників, що на протязі майже чотирьох років не переставали боротись за здобуття української суверенності даного народу.

Ця боротьба ще не скінчилась. Шляхи боротьби та провідні лінії й я брав і беру, виходячи з реалістичних міркувань, з тої історичної спадщини й традицій, якими ушли колись наші державні мукі XVII та XVIII віків — Хмельницький, Магюгін та інші. Але ж ми не маємо чисте сумління й не боюся суду історії, бо нічого нечесного не робив, про свою персону чи власну амбіцію не маю ніякого інтересу лише народу рідного дібави.

Більшого понад те що зроблено й робиться, не можна було зробити. Як би наша нація, власне активний сил її, була більш розвинутою, воно було б мною і моїми співробітниками реалізоване. Колиж ми не здобули максимальних прирбав, то вина цього покладе в інших обставинах, од волі одних чи захарків.

Для зрозуміння нинішнього стану, в якому перебуває наша держава, треба пам'ятати про те, що ідеї українського народу ще не скрістилися належним чином. Ще досі ми маємо до діла з сумнівом, який невинно вивести з державності, а ці сумніви опираються на чужі інтереси цілого, а не інтереси периферії чи окремої області. Київ, а не Львів чи Ужгород чи Катеринопіль є столицею цього народу, а тому і основна лінія нашої боротьби не повинна збючувати від цього напрямку.

Колі-б я і Наддніпрянці не пішли за ним напрямком, то ми не мали-б і того, що придало, для зміцнення ідеї української державності в народних масах. Завдяки нашої боротьбі не втомивши ідеї глибоко прищеплюється й входить у свідомість там, де це 2—3 роки тому можна було конститувати національну несвідомість, байдужість, в подкупи навіть і ворожисті та повне нерозуміння самої ідеї української незалежної держави.

Своєю боротьбою ми показали нашому народові святість нашої ідеї, морально примусили його зрозуміти вагу та вимогу власної державності. Цей процес боротьби ми показали в цілому світові, що ми — нація в модернізм розумінню цього слова, яка варті власної державності, і що ніяка сила на світі не може примусити нас одмовитись од здійснення нашої національної ідеалу, який остаточно втілює своє бачення в утвердженню власної суверенної держави.

Ясна річ, що до цього треба йти розумними шляхами; треба було в цій справі бути реальними людьми, а не фантастами. З огляду на це я все був і є прихильником реалістичних міркувань, а не територіальних макивелізмів. Це не значить, що я відмовляюсь цілковито від здійснення національно-етнографічної принципів, — він реалізується тоді, коли нація мати має відповідні дані для цього.

Володі мати синією в руці, а не синію в долоні! Болять шляхами Богдана Хмельницького та Петра Дорошенка, а не штовхати націю розвивати собі зобом од нездійсненого сьогодення. Зробити це, хоч маю барбарство в руці, а не солдату грушу в долоні! Як матимемо ми — наше покоління — "барбарство", то наші діти, які передають нам свої заповіти, будуть ідеями нації, думкою, його поширять і прирбати будуть.

Хай приклад Італії, Сербії, та й Франції або Румунії буде нам за зразок. Ці нації, територіально-політичні, бо ці держави не в одній день стали тим, чим вони стали, а довголітнім процесом.

НАУКА З КУСОКА ХЛІБА.

Спільна комісія обох палат американського конгресу для розслідування фармерських угод видала недавно свій вступний рапорт, в котрім подала дуже цікавий примір того, якими дорогами ходять приходи та видати на необхідні для людського прожитку виробу.

Звіт комісії відноситься саме до питання, яку частину з загального видатку на різні продукти побирають поодинокі чинники продукції. З хлібом, приміром, така історія, що на кождий долар, який впоживає платити на хліб, лише 29 і 6 десятих цента (близько 30 центів) іде в руки фармера; 8 та 4 десяті цента (досить близько півдвох цента) припадає на кождий цент за вартість хліба. Зате коло 50 процент, або коло пів долара на кождого долара, виланого з хліба, іде на кошти розподілення готового продукту (виробу) серед споживачів.

В той спосіб, хліб, як зрештою всякий другий продукт, показує нам, що львину частину коштів виробу для споживача побирає не той, що його виробив, не продуцент, але той, що ним торгує, посередник, що всувається між продуцентом та споживачем. Як видно з поданого угорі розрахунку, продуцентів, в сім случаю фармерів, осталися лиш відпадки, тоді як майже половина всего кошту потрапила в руки купця, посередника. Коли взяти під увагу, що пайка, яка попадається купцеві, є три рази більша як пайка, що попадається купцеві, як на об'єктивні відатки на його конечних помішників, доставляючарів хліба розтратами такого суспільного господарства.

боротьбою здобути собі можливість реалізувати право наші на території її етнографічного розташування.

Яке зараз становище на Україні?

— Дуже тяжке. Більшевикко-комуністична влада довела нас багати край до того, що він руїною став. На протязі трьох років більшовицькі війська в Україні вивели весь хліб, усе збіжжя, а коли настав неурожай, то більшовицькі не зуміли ліквідувати поразки, й через їх дурну, нечесну господарку на Україні голодує більш як 7 мільонів нашого народу.

До голоду й розпуки матері дітей своїх умивають та їдять людське. Є села, де щодня вмирає 7% людності, а цілі міста, як Херсон, Одеса, Закарпаття, лежать на цвинтарі.

До голоду приблизилось нове лихо: яшур переполовинив розгоду худоби, а сам немилосердно нищить коней.

На це не зваяжув більшовицькі й свою чергову вагу розставляють на Україні, щоб наші селяне годували її. Москалі грабують наших братів і наше майно народне. Останнім часом вони вивели декрет про грабів церковних річей; і тепер усі церкви й монастирі стали місцем грабунку для ріжких комуністів та "чекістів". Граблені по церквах ріжких вишків спекулянти продають закордон, зароблюючи на цим гроші гроші.

Не зваяжув на це все, а постаніть навіть завдяки цьому, себто українського населення шириться національна свідомість. Церковний національний рух стає великою творчою силою, що підготовляє наріз на до своєї власної державності.

Як довго пануватимуть більшовицькі на Україні?

— Не можу бути пророком, але певен, що кінць їхнього панування наближається.

Господарське життя країни вщент розбито. Транспорт зруйнований. Фабрики майже не працюють. Селянин — обдраний і не хоче шити більше того, що для нього самого погріє, бо й він від нього дуже віддихнувся од комуністів і не вірять їм, не кажу вже про селян, що ненавидять їх з усіх сил. І зваяжувється встановлення своїх від їх міжнародних насильників та гнобителів.

Комунізм, як система, як проект, як економічна модель, промітування і гниє, як вонюча намагається видурити гроші від європейських банкірів та промисловців, що зберігають своїх прихильників на той чорний день, коли влада комуністична остаточно впаде. Дурняни будуть ті, хто їм ці гроші дасть, бо з більшовицькою владою нічого за душею, що можна було під заставу тих грошей дати.

Що Ви робите, щоб приспичити кінць більшовицького панування на Україні?

— Я, і всі інші, що працює з ми, робимо те, що можемо, щоб змусити їх згоріти від байдужості. Але тільки на власні сили покладають, всього зробити не зможемо.

Які бажання Ви-б висловлює спеціально що до Америки?

— Першим моїм бажанням було-б, щоб надпідписанська американська імміграція в Америці зорганізувалась так саме, як зорганізувалась імміграція галицько-українська.

Другим моїм бажанням було-б, щоб обидві імміграційні рами в рамках працювали спільно й одним фронтом, аби прихилили американську політичну опінію до ідеї самостійності України.

Відповідальні політики в Америці все ще мріють про єдину Росію й негативно ставляться до наших національно-державних змагань, які ніби не відносять інтересам американським. Завдання нашої імміграції полягає в тім, щоб переконати Америку в протинності, щоб заснувати її, що тільки наша Росія й визнання України, як суверенної держави, внесе рівновагу в світову політику.

Третє й останнє моє бажання було-б так. Як еміграція в Європі перебуває (тимчасово) кілька десятків тисяч інтернованих козаків та старшин Української Народньої Армії. Живуть вони в дуже лихих матеріальних обставинах. Все це лічар, що на протязі мотирох років підставляв свої голови під ворожий кулі й хоробро борючись за долю України. Ми тепер як і всім нам, що ждуть — не ді-

дуться повороту до дому, живуть дуже тяжко. Як-б морально-б дуже задовольний, коли-б американські змайдки зробили для цих борців за народно волю чогось невеличку грошеву складку. Цим вони заспокоїли-б і ширшу подяку, викликали-б тут велику радість.

Колі-б це моє бажання знайшло прихильний відгук, то зібрані гроші можна передати через американську амбасаду чи безпосередно на ім'я Українського Центрального Комітету в Варшаві. А що американські жертводавці відстануть токий звіт про кожду виплату копійку — в цим вони можуть бути певні.

Наприкінці я хотів би сказати:

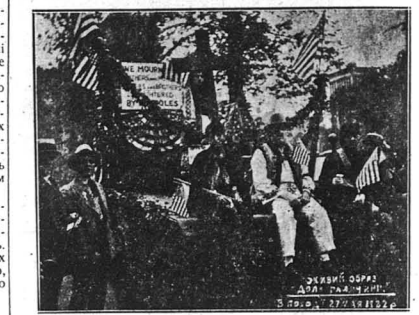
Готуйтесь до того щодняшнього дня, — а я вірю, що він настає, — коли влада на Україні комуністично-більшовицька влада й затвердиться народною волею й Української Республіки. Шо

більшовицька влада, ненависна нашому народові, вилане в нм не може бути змигнути. Треба тільки, щоб усі Українці, в тім числі і в Америці перебуваючі, були більш підготовлені до прийняття влади в свої руки. Тоді менше буде помилок і нещастя, а скорше зате наріз своє муравлиною творчою працею пиче, скріплюватим страшний жертвами та кровю своїх найкращих синів здобути власну державну незалежність.

А чи разі знайте правду про Україну? Тоді ваша совість і любов до краю скаже вам, чи ви повинні робити!

Берлін, 1. червня, 1922.

Радянини.

З українського демонстраційного походу в Нью-Йорку. Могила на возі в пам'яті убитих лахам Українців в Галичині.

Ігор Улагай.

НЕРОН.

Рим потопав у хвилях воєнних... Як море, хвилі ті релі і клеветати Палади, і сяди, і крами пішли в них

Один по другим поплили. А подумав вставало і диявол

І завлякує підступно врання. І димом неба зайнялось, і метушня в омі, шукаючи захисту.

Гук, галас, стогін, крик, плач люду, реє воли на високий дах Нерон свій дів увів

І турбіт пламочок чинив. І зашкалював стежкам За тим бойовим страшним воєнним

турбіт. Він високо стояв над морем воєнним У димі захвату, у запалі натхнення

І смерті крик, як захватування. Напружений і хижий тріпотінням. Він ліру в руки взяв, заграв і заспівав

І спів його страшний і падав і дивав, Як крик погоран найкисі.

Співав він про свої надміри пощуття, Про коєй гриви воєнної, Про стоголодий лід, знищення всежиття.

І спів його звучав і глумом надчуття, І мією думкою і страшною...

А кождо його дум підпалює двірських, Гетер патріарх, каттрів Красною любов'явсь пісень отарти царських.

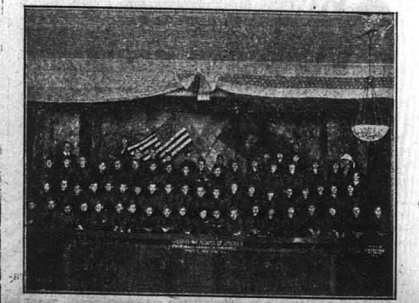
Аж поки голоси не стратив... Скажений кесарю! Мерзени раби! Розпутні і мерзотні чини! Як хижі діти!

Ні, той народ, що як терити без боротьби, Не варт їм сонцем більш жити...

Немже-ж тоді одної сильної руки Не винийшовши у плін Римі, Щоб кинути в огонь, — всім иним на

тамши, О, коли Рим старий напружений одним Не міг знищити жахливого тирана, Не міг влітати руку, що галузавла ним:

Він мусив згинуть, як омані!

Українські савати в Нью-Йорку.

